

Édesapám, Bán Imre

Péliné Bán Éva

ny. könyvtáros, főtanácsos, könyvszakmai referens

„Papini híres olasz író szerint Dantéről csakis olasz, csak firenzei és csak katolikus írhat monográfiát. Bán Imre magyar, tősgyökeres debreceni, neveltetését tekintve pedig kálvinista.” Az idézet Bán Imre *Dante-tanulmányok* című kötetének fűlszövegében található.

Bán Imre lánya vagyok, testvéreim közül én tudok most emlékezni rá. Édesapám irodalmi munkásságáról nem nekem kell szólnom. Mi, a család, nézői voltunk ennek a gazdag, eredményes munkásságnak. Velünk irodalomtörténeti munkáiról nem beszélt, már felnőtt korunkban tudatosult bennünk, hogy jelentős tudós az Édesapánk. A nővérem és én magyar szakos tanárok lettünk, a bátyám orvos. Nem választottunk tudományos pályát. Számunkra ő tekintély volt, de nem követtük az útját.

Nyomdász családból származott, az egri nyomdát anyai nagyapja, Kőnig Ferenc alapította; édesapja, Bán Imre, a nyomda igazgatója volt. Jó nevelést kapott, szerető családban nőtt fel. Életének öt helyszíne volt: Budapest, ahol született, Eger, ami felnevelte, Párizs, ahol Eötvös-kollégistaként egy évet töltött a Sorbonne-on, Gyöngyös, ahol családot alapított középiskolai tanárként, valamint Debrecen. Szorgalmas kutatómunkával, tudományos publikációkkal jutott el 1952-ben a Debreceni Egyetem (akkor Kossuth Lajos Tudományegyetem) magyar intézetébe, ahol nyugdíjba vonulásáig tanított, kutatott, dolgozott. Mindannyian, akik bölcsész szakot választottunk a családból, tanítványai voltunk. Olyan közegben nőttünk fel, ami akaratlanul is a humánium, az olvasás, a klasszikus irodalom irányába terelt bennünket.

Híres, gazdag könyvtára volt, ma a Debreceni Egyetemen található, kutatóhely. Ha behunom a szemem, ma is látom a könyvesszekrény alsó sorában a híres európai múzeumok bemutató köteteit, a képzőművészeti albumokat. Még nem jártam iskolába, de az albumok nézegetése és Édesapám magyarázatai alapján már tudtam, hogy Michelangelo Dávid-szobra Firenzében, a Városháza előtt áll. (Ma már az Akadémián található az eredeti, a másolat található az eredeti helyén.) Most is látom, ahogy az olvasólámpa mellett olvas, ahogy kedvenc klasszikusait hallgatja az öreg lemezjátszóról, ahogy Dankó Imrével, Lőrincze Lajossal beszélget az étkezőasztalnál, ahogy a Kollégium könyvtárába indul, mert a lakás tele unokákkal...

Édesapánk nagyműveltségű ember, tudós volt. Sok nyelven beszélt, olvasott. Visszagondolva az együtt töltött évekre, minden szavával a klasszikus, szép magyar beszéd híve volt. Jelenlétében nem lehetett durva szavakat használni. Halkszavú, kedves lénye mindenkit elvarázsolt.

A vele való beszélgetések során néha minket is beavatott abba, ami nagyon foglalkoztatta: Dante, Apáczai, a barokk. A könyvtárában megtalálható a *Divina Commedia* teljes szövege, több kiadásban olasz, német és magyar nyelven, Babits fordításában. A Babits-fordításról sokat beszélt, kiválónak tartotta. Olaszul azért tanult meg, hogy eredetiben olvashassa az *Isteni színjátékot*, amire édesapja egyik újságíró barátjának könyvtárában figyelt fel kilenc évesen: Pokol. Vajon mi lehet benne?

Amikor a klasszikusokról beszélt, átszellemült, rajongással fogalmazott. Ő soha nem mondta Dantéről, hogy Olaszországban élt. Dante *Itália* nagy költője volt. Dante-kutatásait monográfiában akarta megírni. 1981 végéig a munka tervszerűen haladt, de két évre megszakadt a betegségei miatt. Így a monográfiából egy nagy terjedelmű tanulmánykötet lett. Fájlalta, hogy a monográfia nem készült el, de úgy érezte, hogy ezzel a tanulmánykötettel lerótta tartozását Dante iránt.

Nagy öröm a család számára, hogy a 120 éve született Édesapára, Nagyapára életének fontos helyszínén, a Debrecen Egyetem Aulájában emlékezhettünk 2025. december 5-én. S az is öröm, hogy nevét nemcsak szívükben őrzik tanítványai, hanem a Bán Imre Kultúratudományi Szakkollégium is emléket állított szellemiségének.